

FRIHETSTIDEN

FRIHETSTIDEN

Genom stora delar av den svenska historien från medeltiden fram till stormaktstidens slut har Sverige styrts av kungar eller drottningar. Under frihetstiden minskade kungamakten och makten hamnade istället i riksdagen. Frihetstiden är en epok i Sveriges historia som börjar år 1719 och slutar år 1772. Namnet frihetstiden syftar på att det kungliga enväldet togs bort genom lag år 1719.

Efter Karl XII:s död slöts en fred i Nystad, år 1721. Sverige förlorade många landområden och fick lämna tillbaka hela Baltikum och nästan alla områden i Tyskland. Sveriges stormaktstid var nu över. Sverige befann sig i kris. Landet var utfattigt efter de många och långa krigen som kostat mycket. Sverige hade en statsskuld eftersom Karl XII även lånat pengar utomlands.

Sverige måste få ordning på landets ekonomi. Det fanns en idé om hur länder blev rika som kallades för *merkantilism* under frihetstiden. Den innebar att ett land inte kunde bli rikt om det köpte många varor från andra länder. Landet skulle istället tillverka varor som de kunde sälja dyrt till andra. För att lyckas med det så måste Sverige få igång sin egen tillverkning. Fabriker som kallades manufaktur startades. I manufakturerna tillverkades tyger, socker och porslin.

Under frihetstiden sker två misslyckade krig, hattarnas ryska krig och pommerska kriget och det visade att Sverige nu var långt ifrån den stormakt det varit under 1600-talet.

Tidsandan var praktisk, nyttig och reformvänlig. Nu var det naturvetenskaperna som gällde. Det gjordes stora framsteg på vetenskapens och kulturens område under 1700-talet. Även på lagstiftningens område gjordes stora insatser. År 1734 kom en lag, som fortfarande utgör grund för svensk lagstiftning och år 1766 kom tryckfrihetsförordningen.

Frihetstiden kännetecknas av ekonomiska och vetenskapliga framsteg, men också av politiskt kaos. Frihetstidens politiska kaos ledde till Gustav III oblodiga statskupp år 1772, som satte punkt för frihetstiden. I och med det återupprättades det kungliga enväldet, så att kungen återigen bestämde det mesta själv och en ny historisk tid börjar som kallas för den gustavianska tiden.

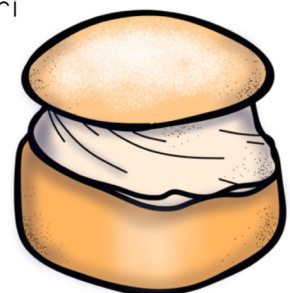
MAKTLÖSA KUNGAR OCH DROTNINGAR

När Karl XII var död skrevs en ny lag av riksdagen. Enligt den nya lagen skulle rådet och riksdagen ha makten och bestämma allt. Kungen hade inte längre någon makt och folket hade gjort sig fria från enväldiga kungar och hemska krig.

Ulrika Eleonora blev ny regent i Sverige år 1718. Hon var syster till Karl XII. Hon gifte sig med en tysk furste som hette Fredrik av Hessen. När hon märkte att hon var maktlös tröttnade hon på att regera. 1720 fick hon riksdagen att erkänna hennes man Fredrik som ny kung. Men även Fredrik var maktlös som kung. Han var tvungen att godkänna allt som riksdagen beslutade. Man använde sig av en stämpel med kungens namn om han vägrade att skriva under beslut med sin egen namnteckning.

Fredrik I var kung i Sverige i över trettio år. Fredrik och Ulrika Eleonoras äktenskap var inte lyckligt och de fick aldrig några barn tillsammans. Vid freden efter hattarnas ryska krig hade den ryska kejsarinnan Elisabet fått löfte om att hon skulle få utse nästa svenska regent. Hon valde då en släkting Adolf Fredrik av Holstein-Gottorp. Hon hoppades att det skulle vara lättare att ha och göra med svenskarna om det satt en släkting till henne på den svenska tronen.

År 1751 kröntes Adolf Fredrik till Sveriges nya kung. Han var gift med den vackra och begåvade Lovisa Ulrika. Hon var syster till den enväldige kejsaren Fredrik av Preussen. Därför var hon van vid att kungen hade all makt, men så var det inte längre i Sverige. Lovisa Ulrika och Adolf Fredrik kunde inte tåla att kungen var så maktlös. År 1756 försökte de tillsammans med några adelsmän att göra en statskupp. Kuppörsöket avslöjades och adelsmännen blev avrättade och kungaparet fick en utskällning. Efter det så levde kungaparet ett stillsamt liv på Drottningholms slott. Den 12 februari 1771 dog Adolf Fredrik av en hjärnblödning. Eftersom han dog precis efter att han hade ätit en stor middag med semlor som efterrätt, trodde man länge att kungen hade ätit ihjäl sig på semlor.

HATTAR OCH MÖSSOR

Under frihetstiden var det inte någon kung som hade makten utan folket i riksdagen. Riksdagen bestod av de fyra stånden: adel, präster, borgare och bönder. Men denna frihet var bara till för några eftersom riksdagen bestod mest av adeln. Bönderna som var den största gruppen av Sveriges befolkning hade fortfarande väldigt lite makt och hölls utanför alla viktiga politiska beslut. Dessutom var det under frihetstiden endast män som var förmögna som fick rösta.

Sverige fick sina två första politiska partier hattarna och mössorna under frihetstiden. Hattarna var främst adelns parti och mössorna var i första hand representerade i de lägre stånden. Hattpartiet var kritiska mot den försiktiga fredspolitik som fördes av riksdagens ledare Arvid Horn, som styrde riksdagen under frihetstidens första tid. Hattpartiets medlemmar kallade Arvid Horn och hans anhängare för mössor, vilket syftade på nattmössor, då man tyckte att de förde en alltför försiktig och sömning utrikespolitik. Hattpartiet fick sitt namn för att hatten är en symbol för manlighet och stolthet.

Hattarna ville att Sverige återigen skulle bli en stormakt och ta tillbaka landområden som man hade förlorat. De hade en aggressivare utrikespolitik och ville ha revansch mot Ryssland, efter det stora nordiska kriget. Detta kom senare, efter det att hattpartiet tagit makten, att leda till ett misslyckat krig mot Ryssland åren 1741-1743 som kallas för Hattarnas ryska krig. Vid freden i Åbo år 1743 fick svenskarna lova att den ryska kejsarinnan skulle få utse Sveriges nästa regent och Sverige förlorade ytterligare delar av Karelen.

VETENSKAPSMÄN

Under 1700-talet började svenska vetenskapsmän och tekniker att bli kända över hela världen. Några av dessa var Anders Celsius, Jonas Alströmer, Christopher Polhem och Carl von Linné.

Vetenskapsmännen under 1700-talet blev som den tidens hjältar. Man ville veta och lära sig om allt. Det blev populärt att vara nyfiken. All den nya kunskapen spreds över hela Europa med hjälp av tidningar och böcker.

Utforskningen av naturen skulle vara praktisk och nyttig och leda till allas bästa. Därför grundades Vetenskapsakademien, inte bara för att syssla med naturvetenskaper utan också för att undersöka hur man kunde utveckla och förbättra handel, teknik och industri. Under frihetstiden sjönk universitetens status, och istället grundades akademier.

JONAS ALSTRÖMER

Under 1700-talet började textilfabriker att växa fram i Sverige. Jonas Alströmer hade varit i England och lärt sig mycket om textilmaskiner. England var framgångsrikast i Europa på att framställa tyger. Det var många tekniska uppfinningar som hade gjort det möjligt att kunna väva tyger och spinna tråd med hjälp av maskiner. Till en början vevades alla textilmaskiner för hand, vilket var ett tungt arbete. Då kom ångmaskinen, en uppfinning från mekanikern James Watt i Skottland, som löste problemet. Nu behövde inga människor eller hästar veva maskinerna i fabrikena.

Ångmaskinen blev en av de viktigaste uppfinningarna genom historien. Den hjälpte till att driva textilmaskiner, men även pumpar och maskiner som man använde i gruvorna. Snart kom även de första fartygen som inte hade några segel, utan drevs med ångmaskiner och stora skovelhjul.

Jonas Alströmer förstod att det fanns en hel del pengar att tjäna på textilindustrin. Om han byggde upp en egen textilindustri i Sverige skulle han bli rik. Därför smugglade han med sig ritningar och delar till vävstolar hem till Sverige. År 1724 lät han bygga upp Sveriges första textilfabrik i Alingsås. Det gick bra och han kunde sätta upp flera fabriker. Det stickades tröjor, mössor, strumpor och vantar på fabrikena. Det vävdes också olika tyger. Jonas Alströmer var egentligen ingen vetenskapsman utan han var duktig på att använda andras uppfinningar och han blev Sveriges största industriägare.

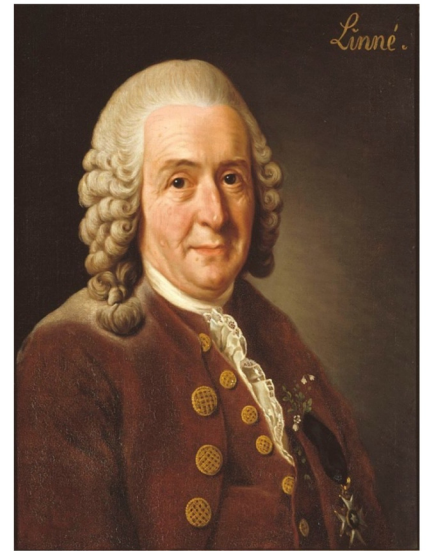
Jonas Alströmer startade även pipbruk. Där tillverkade man rökippor av en vit lera och det gjordes piptobak och snus. På 1700-talet hade det blivit populärt att röka, då visste man inget om hur skadligt det kunde vara för kroppen.

Mest känd har Alströmer blivit för att det sägs att han har lärt svenskarna att äta potatis. Det är inte sant för även om Alströmer var först med att odla potatis i Sverige så var det en kvinna som fick svenskarna att vilja odla potatis.

CARL VON LINNÉ - BLOMSTERKUNGEN

Frihetstidens mest berömde naturvetare var Carl von Linné. Hans insatser inom biologi som gav honom ett världsrykte. Linné kallas ofta för Blomsterkungen. År 1741 blev Carl utnämnd till professor i botanik vid Uppsalas universitet. Några år senare blev han adlad och bytte då sitt efternamn till von Linné.

Carl växte upp i en prästfamilj i Småland. Förädlarna hade den vackraste trädgården i hela Småland. Carl blev redan som liten intresserad av blommor. Det var ett intresse som han höll fast vid även då han studerade till läkare. På den tiden använde sig läkare ofta av växter.

Under några år bodde han i Holland och då skrev han en bok som kom att betyda mycket. Boken hette "Naturens ordning" och kom ut år 1735. I boken beskriver Carl hur hela naturen kan delas in i växtriket, djurriket och mineralriket. Han delade också in alla växter i grupper efter hur många ståndare och pistiller de hade. Han gav alla växter och djur två namn på latin. Det ena namnet beskrev släktet och det andra arten inom släktet.

Han undervisade studenter från hela Europa. Många av hans lärjungar gjorde resor och kartlade mycket av floran och faunan utanför Europa. De for till utforskade delar av världen såsom Egypten och Japan.

Man kan säga att Linné skrev våra första böcker om naturkunskap och geografi. Han reste runt i Sveriges olika landskap på uppdrag av riksdagen. Han skrev ner allt han undersökte och hittade i olika böcker. Riksdagen ville att han skulle undersöka och hitta mineraler som Sverige kunde tjäna pengar på.

Tillsammans med Celsius, Alströmer och några andra vetenskapsmän grundade Linné den Kungliga vetenskapsakademien. Linné har fått en egen blomma uppkallad efter sig själv. Det är en liten ljusrosa blomma som heter Linnea.

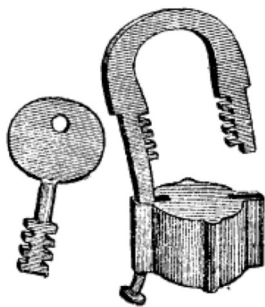
CHRISTOPHER POLHEM – SVENSKA MEKANIKENS FADER

Christopher Polhem var en annan berömd vetenskapsman från denna tid. Redan som liten var han ett tekniskt snille. Han miste sin pappa när han var 8 år och bodde hos sin farbror. När även farbrodern dog tvingades Polhem att försörja sig själv och arbetade då som dräng.

Han brukar kallas för den svenska mekanikens fader. Han grundade en egen uppfinnarverkstad i Stjärnsund i Dalarna, där han började utföra olika mekaniska arbeten. Av prästerna i trakten fick han hjälp med latinundervisning i utbyte mot hjälp med reparationer och konstruktioner av urverk.

Polhem gjorde många olika och stora mekaniska förbättringar för industrin och gruvnäringen. Han uppfann också ett smart hänglås som kallas för Polhemslåset. Polhem anlätades för konstruktionen av Slussen i Stockholm. Det var ett arbete som senare slutfördes av hans son Gabriel Polhem.

År 1697 startade han den första skolan för ingenjörer i Sverige "Laboratorium mechanicum" i Stockholm, där han för undervisningen skapade en modellsamling för rörelsemekanismer, Polhems mekaniska alfabet. Denna skola omvandlades så småningom till Teknologiska Institutet år 1827, det vill säga Kungliga Tekniska Högskolan.

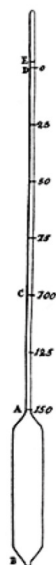
ANDERS CELSIUS

Även fysikern Anders Celsius har satt bestående spår genom sin temperaturskala. År 1742 uppfann han sin termometerskala. Den hade nollpunkten vid vattnets kokpunkt och satte fryspunkten vid 100 grader på skalan. Men efter Celsius död vände Daniel Ekström på temperaturskalan så att fryspunkten inträffar vid noll grader och kokpunkten vid 100 grader. Idag är det flera länder som använder Celsiusskalan. En enhet för temperatur är därför uppkallad efter honom och betecknas med ett stort ° C. Ett flertal gator i Sverige är uppkallade efter Celsius, bland annat i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

Han gjorde även mätningar vid polcirkeln och bevisade att jorden inte var helt rund utan att den var tillplattad vid polerna. Han visade också på att man kunde förutsäga väder om man mätte temperaturen och lufttrycket på olika platser.

Celsius förespråkade att man skulle bygga ett observatorium i Sverige. Pengar anslogs och Uppsalas astronomiska observatorium byggdes som var det första i Sverige och det blev färdigt år 1741. Celsius fortsatte nu med iver sina observationer, genom vilka han spredde ny kunskap om planeternas gång och ljusets brytning i atmosfären med mera. Han såg också till att Sverige slutligen gick över till den gregorianska kalendern.

Celsius avled år 1744 vid 42 års ålder till följd av tuberkulos, och är begravd i Gamla Uppsala kyrka.

EVA EKEBLAD

Eva Ekeblad föddes 1724 i Stockholm och hon dog 1786. Eva gifte sig redan när hon var 16 år med den 32 årige greven och politikerna Claes Ekeblad. Tillsammans fick de 8 barn. På den här tiden var det ovanligt att kvinnor höll på med forskning och gjorde experiment. Men eftersom Eva var rik kunde hon göra och syssla med vad hon själv ville.

Eva Ekeblad blev känd för att hon var den första kvinnan som valdes in till vetenskapsakademien år 1748. Hennes kontakt med akademien startade vid ett av deras sammanträden då det meddelades att grevinnan Ekeblad gjort försök att använda potatis till stärkelse och puder och att man kunde koka brännvin på potatisen. Hon hade också sänt med prover och en beskrivning på hur man skulle gå tillväga. Proverna och beskrivningarna lämnades för utlåtande till Jonas Alströmer. Han gillade det hon hade gjort och lovordade det vid akademiens nästa sammankomst och föreslog att hon skulle väljas in till vetenskapsakademien.

Den nya knölen, potatisen, var inte populär bland bönderna när den kom till Sverige. Det var när grevinnan Eva Ekeblad kom på att man kunde göra brännvin på potatisen som den blev populär. Hon visade även att det gick lika bra att använda potatismjöl till att pudra perukerna vita istället för att använda vetemjöl som man gjort tidigare. Peruker var populärt att använda bland det fina folket under frihetstiden. Fördelarna med att göra brännvin på potatis var att man slapp använda det lilla förråd av havre och korn som man hade. Dessutom kunde man använda restprodukterna till kreatursfoder.

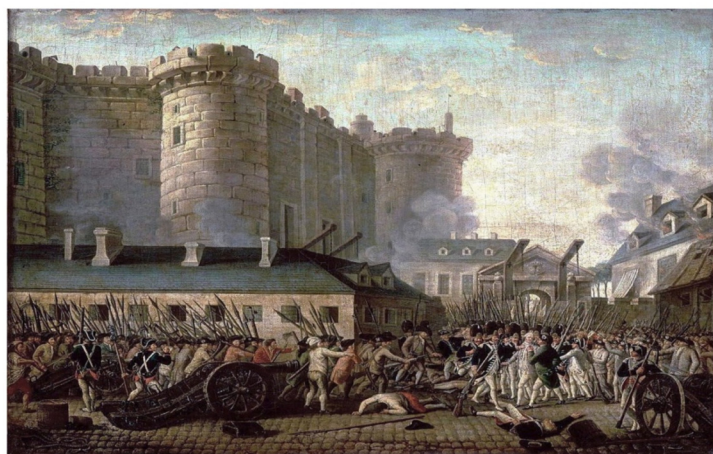

UPPLYSNINGSTIDEN

Upplysningen var en kulturell rörelse i Europa under 1700-talet. Upplysningens idéer var en reaktion mot det kungliga enväldet som betydde att det var en regent som var utsedd av Gud som skulle styra över folket. De nya idéerna innehöll en positiv framtidstro och en tro på människan som god och förnuftig av naturen. Ledordet för upplysningen var att "Alla människor är kapabla att tänka själva". Man skulle därför inte tro på sådant som makthavare och andra auktoriteter sa. Man behövde inte ens tro på det som kyrkorna lärde ut och det som prästerna predikade om. En annan viktig tanke under upplysningen var att samhället utvecklades bäst av jämlika människor som samverkade.

Naturvetenskapens utveckling var en av de viktigaste faktorerna till de nya stora idéströmningarna under upplysningen. Naturvetenskapen gjorde enorma framsteg under 1700-talet. Utvecklingen ledde till att människans världsbild förändrades. Forskare som Newton visade på att jorden styrdes av naturvetenskapliga lagar och inte av Gud. Allt kunde mer eller mindre förklaras. Människan själv kunde förändra sina levnadsvillkor. Livets mening skulle sökas här och nu på jorden och inte vara en förberedelse inför ett nästa liv i himmeln.

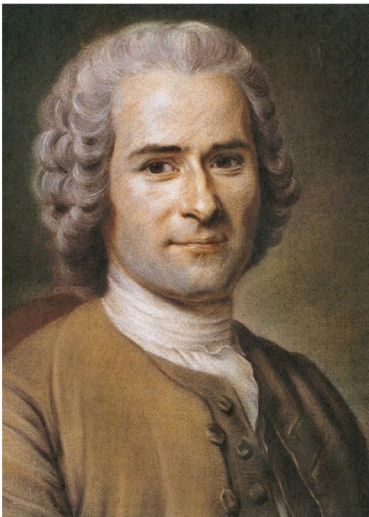
En händelse som haft stor betydelse för samhällsutvecklingen och spridningen av upplysningens idéer är den franska revolutionen, åren 1789-1799. Det kungliga enväldet och det aristokratiska ståndssamhället avskaffades och ersattes av ett nytt samhällssystem som istället byggde på upplysningens idéer om folkstyre och likvärdighet inför lagen.

Franska revolutionen och stormningen av Bastiljen, 14 juli 1789.

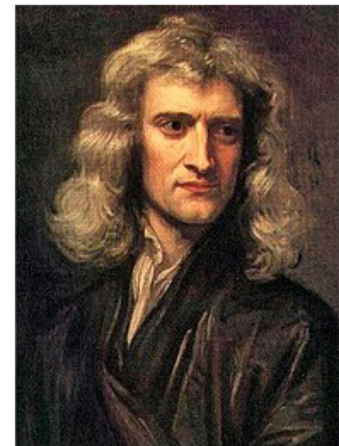
UPPLYSNINGSTIDENS VIKTIGA PERSONER

Benjamin Franklin, upplysningstänkare och en av författarna till den amerikanska självständighetsförklaringen. Den amerikanska revolutionen visade att samhället gick att förändra politiskt efter upplysningens idéer. Den amerikanska självständighetsdeklarationen som skrevs år 1776 i samband med den amerikanska revolutionen innehåller en deklARATION om människans fri- och rättigheter som kan sägas sammanfatta upplysningstidens demokratiska ideal.

En av de mest inflytelserika upplysningsfilosoferna var den franske författaren Rousseau som menade att folkviljan skulle utgöra grunden för all samhällsmakt. Människan kunde själv förändra samhället.

Isaac Newton var en engelsk naturvetare, matematiker, teolog och alkemist. Hans epokgörande arbete inom det naturvetenskapliga fältet kan anses vara startskottet för upplysningen.

Upplysningen nådde sin höjdpunkt i Frankrike med den franske författaren och upplysningsfilosofen Voltaire. Voltaire tog upp många idéer som berörde förutsättningarna för demokrati såsom rösträtt, yttrandefrihet, rättssäkerhet och religionsfrihet.

SVERIGE UNDER UPPLYSNINGSTIDEN

I Sverige motsvaras upplysningstiden av frihetstiden och första delen av den gustavianska tiden. Efter den svenska stormaktstidens alla krig under 1600-talet och början av 1700-talet, var Sverige fattigt. Landet måste byggas upp igen och ekonomin måste stärkas. Filosofer och olika tänkare skrev hur de ville att vårt samhälle skulle styras. De hade helt andra tankar och idéer än tidigare. De ville ta bort gamla lagar, kyrkan och adeln. De tyckte att makten skulle ligga hos kloka och förnuftiga människor. Alla människor hade lika rättigheter och alla skulle få vara med och bestämma var också idéer som framfördes. Upplysningens idé om nyttan blev något som den svenska staten använde sig av.

För att Sverige skulle kunna återhämta sig var det viktigt att lokalisera och utnyttja alla resurser som fanns inom landets gränser. Många vetenskapsmän, däribland Carl von Linné, skickades därför ut på inhemska upptäcktsresor under 1740-talet för att hitta outnyttjade naturresurser som staten kunde använda sig av.

Vårt samhälle idag bygger till stor del på upplysningens idéer. Man kan säga att det var inledningen till demokratin.

Upplysningen fick sitt namn på grund av att det var under den här perioden man började sträva efter att människan skulle upplysas. Människan skulle genom studier och experiment konstatera och dra nya slutsatser och på så sätt upplysas om hur allt fungerade.

STORA DALDANSEN 1743

Orsaken till missnöjet och att det blev ett uppror som har kommit att kallas för "Stora Daldansen" var frihetstidens hattregering som hade förbjudit befolkningen att köpa varor från Norge. Efter en missväxt år 1742 samt en rödsotsepedemi som ledde till hunger och svält blev missnöjet stort när man inte fick köpa varor från grannlandet Norge.

Dessutom protesterade bönderna mot hattarnas krig mot Ryssland och de tvångsutskrivningar av bönder till krigstjänst som det innebar. De ville heller inte ha Adolf Fredrik av Holstein-Gottorp som tronföljare efter Fredrik I som hade dött och inte lämnat några barn efter sig som kunde ärva tronen. Bönderna ville hellre ha den danska kronprinsen Fredrik som Sveriges nästa kung.

Efter att en budkavle gått ut till dalkarlarna så samlades de till rådslag i Mora. Därefter tågade cirka 4 500 bönder till Stockholm. Under vandringen tog de vapen och pengar ur kronans förråd som de bröt upp längs vägen. De hade även tagit landshövdingen och några ur adeln som gisslan.

Bönderna kom fram till nuvarande Gustav Adolfs torg i Stockholm där de slog läger. Upproret slogs hänsynslöst ned av militären och många bönder sköts ihjäl.

POMMERSKA KRIGET

Pommerska kriget var ett krig som utkämpades mellan Sverige och Preussen. Kriget pågick åren 1756 till 1763. Sverige deltog i kriget september 1757 till maj 1762. Adolf Fredrik var Sveriges regent under den tiden. Sverige var allierade med Frankrike, Ryssland, Österrike, Spanien och Sachsen.

Pommerska kriget brukar räknas som en del av sjuårskriget, som fördes mellan stormakterna Preussen och Storbritannien-Hannover å ena sidan och Österrike, Frankrike och Ryssland å andra sidan. Dessa två allianser möttes i en global kraftmätning där flera krig flöt samman till ett större. Kriget handlade inte bara om makten i Europa utan också över kolonier och handelsstationer på andra sidan världshaven. Runt en miljon människor fick sätta livet till och länderna fick stora skulder. Det är känt som sjuårskriget men anses även vara vårt första världskrig.

Sverige deltar i 4 år och åtta månader innan de sluter fred i maj 1762. De övriga länderna krigar vidare i nio månader till. Sveriges krigsmål var att återta de delar av Pommern som man hade förlorat vid tidigare krig. Det misslyckades man med. Kriget kostade Sverige tusentals människoliv och 20 miljoner daler silvermynt till ingen nytta.

Svenska soldater i uniform vid Pommerska kriget.

OSTINDISKA KOMPANIET

Ostindiska kompaniet grundades år 1731 i Göteborg. Göteborg var Sveriges port mot världen under frihetstiden. Ostindiska kompaniet var ett handelsbolag som skickade fartyg fram och tillbaka till Kina. Sveriges regeringen ville få ordning på landets ekonomi, så därför slapp Ostindiska kompaniet att betala skatt och tullavgifter.

När fartygen skulle segla till Kina stannade fartygen i den spanska staden Cádiz. Där bytte de svenska varor som järn och koppar mot silver, för silver var det enda som kineserna tog emot som betalning. Idag är inte porslin, salt, socker, kaffe och te några lyxvaror men det var det på 1700-talet. Det var dessa lyxvaror som fartygen hämtade från Kina.

Resan fram och tillbaka till Kina tog ett och ett halvt år. Man hade med sig levande grisar, får och getter för att ha färsk mat under den långa resan.

Namnet Ostindiska kompaniet är missvisande, eftersom kompaniet seglade mestadels till Kina och staden Kanton och inte till Indien. I början av 1800-talet gick Ostindiska kompaniet i konkurs och lades ner.

Stockholm och Göteborg blev stora handelsstäder under frihetstiden. Till hamnarna kom stora fartyg från andra länder och lämnade och hämtade varor.

HUR SAMHÄLLET SÅG UT

Under 1700-talet började befolkningen öka. Det fanns flera orsaker till befolkningsökningen. Jordbruksmetoderna blev bättre vilket betydde att det blev större skördar och mer mat. Hygienen blev bättre och fler mediciner fanns så att färre svenskar dog i olika sjukdomar. Finland tillhörde Sverige under frihetstiden. Befolkningen i Sverige-Finland ökade från 1 miljon till 3 miljoner invånare i slutet av 1700-talet.

Städerna växte och det fanns över hundra städer i Sverige under frihetstiden. Stockholm och Göteborg var de två största städerna. Även brukssamhällen började växa fram. De uppstod kring industrier, gruvor och järnbruk. På bruken fanns det jobb och människor flyttade dit. Människorna bodde i enkla trähus nära bruket. Det byggdes även kyrka, skola och affärer. Det blev ett litet samhälle kring bruket. På frihetstiden fanns det cirka 300 järnbruk i Sverige. De flesta låg i Bergslagen. En tredjedel av allt järn i världen kom vid den här tiden från Sverige. För Sveriges ekonomi var järngruvorna mycket viktiga.

Sverige var ett ståndssamhälle under frihetstiden. De fyra stånden var adeln, präster, borgare och bönder. Det var dessa stånd som fick sitta i riksdagen och fatta viktiga beslut. Många grupper i samhället var inte representerade i riksdagen. För dem innebar frihetstiden varken frihet eller någon större förändring. Under frihetstiden räknades inte kvinnor som myndiga. Kvinnans pappa bestämde över henne när hon var ogift. När kvinnan gifte sig var det maken som bestämde över henne.

Ungefär 80 % av Sveriges befolkning var bönder. Men de flesta ägde inte själva någon jord. De hyrde mark eller arbetade som pigor och drängar på gårdar. De som inte ägde jord hade ingen plats i riksdagen.

Karikatur över hur bönder får bära upp de andra stånden adeln och prästerna.

MIGRATION

Familjerna blev större under 1700-talet därför blev det trångt i byarna och odlingsmarken räckte inte till. Då flyttade många ungdomar till Norrland, där det fanns gott om mark att odla och bygga på. Samerna som är Sveriges ursprungsbefolkning bodde i Norrland. Det uppstod många konflikter mellan svenskarna och samerna.

Svenskarna flyttade inte bara till Norrland utan även till utlandet. När människor flyttar mellan eller inom länder kallas det för migration. Under 1700-talet var det många som ville komma till Sverige. Det var inte så lätt att bara flytta. För immigranter fanns det hårda lagar och regler. Om man inte följde dem kunde man bli utvisad. Det fanns också hårda regler för svenskar som ville resa inom det egna landet. De behövde ett pass som ofta var svårt att få tag på. Om man ville resa utomlands krävdes det pant, ofta i form av pengar. Det var en säkerhet, för att den svenska medborgaren skulle komma tillbaka. Sverige ville inte förlora skattebetalare. De ville inte heller förlora män som kunde vara soldater i krig. Adeln behövde inte följa reglerna. De fick resa fritt inom landet och till andra länder.

I början av 1700-talet pågick det stora nordiska kriget i Europa. Många av krigen utspelade sig i Finland och många finländare flydde då till Sverige. Finland tillhörde Sverige på den tiden. Det var svårt för finländare att komma från Finland till Sverige. De har fått möta mycket fördomar. Finländska barn har till exempel förbjudits att prata finska i den svenska skolan.

FRIHETSTIDEN AVSLUTAS

Gustav III försökte under sitt första regeringsår att stärka kungamakten och samtidigt få de båda politiska partierna att komma överens och istället börja samarbeta under hans ledning. Samtidigt pågick andra konflikter i riksdagen. Borgare och bönder ville minska på adelns privilegier. Till slut gav adeln med sig och samtidigt beskar man kungens makt ytterligare.

Missnöjet bland folket växte med bråken som var i riksdagen och att det rådde hungersnöd i landet. Riksdagen gjorde inte några effektiva hjälpåtgärder, så Gustav III bestämde sig för att göra revolution. Revolutionen genomfördes den 19 augusti 1772. Rådet fängslades tillfälligt och tvingades godta den nya regeringsformen. En ny tid i historien börjar den så kallade gustavianska tiden, som varade mellan åren 1772-1809.

Gustav III

HISTORISKA KÄLLOR

Hur kan man idag veta så mycket om olika historiska tidsperioder? Det är lättare att få reda på saker om frihetstiden än vad det är för äldre historiska perioder, för att det finns mer bevarat från frihetstiden. Det finns gott om skrivna historiska källor från frihetstiden.

Prästerna skrev i sina kyrkböcker. Från riksdagens arbete finns det dokument och anteckningar bevarade. Det gavs ut böcker och tidningar under frihetstiden som finns kvar idag. Fler människor skrev också brev och dagböcker under den här tiden.

Det finns också mängder av materiella källor bevarade från frihetstiden. Det kan vara byggnader, kläder, smycken, tavlor, möbler, uppfinningar och maskiner. Därför vet vi idag väldigt mycket om hur det var under 1700-talet.

MARINAS KLASSRUM

 marinasklassrum@gmail.com
 Marinas_klassrum

Hoppas att du får användning av detta i din undervisning.

Tack för att du har laddat ner mitt material.

- Det är tillåtet att använda mitt material för privat bruk och enskilda klassuppsättningar.
- Vill du dela med dig av materialet till kollegor ber jag dig att hänvisa till min sida på skolmagi.se
- Inspireras av materialet men du får inte bearbeta eller ändra i materialet.
- Du får inte använda materialet eller bilderna för att sälja det vidare.

De äldre bilderna är från Wikipedia och copyrighten har löpt ut, så de är ok att använda.

Källor:

Puls Historia 4-6 (Göran Körner och Per Lindberg)

Wikipedia

Fonten är köpt från:

kimberly
geswein
fonts